CZĘŚĆ XXXIV, № 87. ROK 17 (1846).

TYGODNIK

PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA

KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Klassycznej, w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego, w Wilnie, w xięgarniach Glücksberga i Zawadzkiego, nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena *Roczna* w Rossyi z pocztą, a w Stolicy, z noszeniem do mieszkań, 14½ r. *Półroczna*, 7¼ r. sreb. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni: *Roczna*, 13 rub. sreb. *Półroczna*, 6½ rub. sreb. Dla Królestwa Polskiego naznacza się taż sama cena co i w Cesarstwie.

PIĄTEK, 15/27 LISTOPADA.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Petersburg, 14/26 *Listopada*.

NOWINY DWORU

NN. CESARZ i CESARZOWA ICHMOŚĆ, tudzież cała Rodzina CESARSKA znowu w ciężką boleść zostali pogrążeni. JEJ CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKA XIĘŻNICZKA MARYA MICHAŁOWNA zeszła z tego świata w Wiedniu 7 (19) Listopada o godzinie 2 po północy. Wszystkie serca połączą się dla wzięcia udziału w tém nowém strapieniu, które Najwyższemu, w niezbadanych wyrokach, podobało się zesłać na Rossyą, podzielającą zawsze tak smutki jako i pociechy Najjaśniejszej Rodziny.

— N. CESARZ rozkazać raczył: z powodu zgonu J. C. W. WIELKIEJ XIĘŻNICZKI MARYI MICHAŁOWNY ma być przywdziana żałoba na trzy miesiące od dnia zejścia J. C. WYSOKOŚCI to jest od 7 bież. Listopada przez osoby pierwszych pięciu klass cywilnych ze zwykłemi podziałami, a przez wojskowych w następnym porządku:

Przez *pierwsze dni cztery* od 13 Listopada, żałoba zupełna, to jest czarna krepa na szlifach, axelbantach, szarfach, na pętlicach i kutasach czapki, na feldcechu i na lewém ramieniu.

Przez *ośm tygodni* na feldcechu i lewém ramieniu.

Przez ostatnie cztery tygodnie, tylko na lewém ramieniu.

Z powodu zejścia J. C. W. W. X. MARYI MICHAŁOWNY N. CESARZ JMć raczył rozkazać zamknąć widowiska publiczne na dni cztery, to jest do 17 Listopada.

Najwyższym Reskryptem z d. 13 Października, do Najprzew. Metropolity *Antoniego*, N. CESARZ JMć, po roztrząśnieniu Zdania Sprawy Rady Towarzystwa Dobroczynności za rok trzydziesty od ustanowienia tego Towarzystwa, raczył temuż Metropolicie jako Prezesowi, i Członkom, oświadczyć zupełne SWE zadowolenie i wdzięczność.

— Najwyższym Reskryptem z d. 4 Listopada, do Jenerał-porucznika *Michajłowskiego-Danilewskiego*, N. CESARZ JMć raczył oświadczyć mu zupełną wdzięczność za nowowydane przez niego «Opisanie wojny 1806 i 1807 roku.»

— Przez Rozkaz dzienny CESARSKI z d. 9 b. m. wykreśla się ze spisów zmarły Jenerał-major wojska Dońskiego *Siergiejew*.

— Na poświadczenie P. Ministra Spraw Wewnętrznych o odznaczonej gorliwością służbie i pracach szczególnych, (w liczbie innych) Marszałka powiatu Borysowskiego, Sekretarza Gubernijalnego hrabi *Tyszkiewicza*, i na Zdanie Komitetu PP. Ministrów, N. CESARZ JMć raczył najłaskawiej nadać mu rangę Radzcy Honorowego.

— Przez Ukazy CESARSKIE do Kapituły orderów z d. 18 Października, na przedstawienie P. Ministra Spraw Wewn. i Zdanie Komitetu PP. Ministrów, mianowani zostali kawalerami orderu Św. Anny 2 klassy, Starszy Radzca Rządu Gubernijalnego Wileńskiego, Radzca Kol. *Szulc* — tegoż orderu 3 klassy, Assesorowie Kollegijalni: Członek niezmienny Urzędu Kowieńskiego Powsz. Opieki *Wysocki*, Sekretarz Telszewskiego R. Katolickiego Konsystorza *Wojnowicz*, Starszy Wileński Policmejster major *Jukawski* i Marszałek powiatu Mińskiego Sekretarz Kollegijalny *Bohdaszewski*.

— N. CESARZ w ubiegłym Sierpniu potwierdził prawidła o zabudowaniu miasta Rzeżycy w gubernii Witebskiej. Dla dozoru nad tamecznem budownictwem ustanowiony został pod prezydencją Powiatowego Marszałka osobny Komitet.

— N. Cesarz, przychylając się do prosby szlachty Symbirskiej, zezwolił, aby mająca się tam otworzyć gubernijalna publiczna biblioteka, nazywała się biblioteką Karamzina.

— Z powodu zamknięcia Komissii ustanowionej w Moskwie do systematycznego regestrowania aresztów na dobra nieruchome, pozostała po niej summa etatowa, stosownie do roskazu N. Cesarza, ma być obrócona na zwiększenie etatu archiwów Senackich w Moskwie.

— N. Cesarz d 14 Września potwierdził ustawę i etat Szkoły Audytorskiéj Wojennego Ministerstwa. Szkoła ta przeznacza się do kształcenia audytorów dla wojska i dla flotty. Ogólna liczba uczniów ma być 170, z nich 150 na koszcie skarbowym a 20 na koszcie własnym. Na koszt skarbowy przyjmują się dzieci szlachty i dzieci sztab i ober-oficerów wojennych i cywilnych. Szkoła zostawać ma pod wiedzą Departamentu Osad wojskowych.

— N. Cesarz zezwolił na przydanie do Komissii rozpatrującej xięgi aktowe w Grodzieńskiej gubernii, tłumacza umiejącego języki polski, rossyjski slawiański, łaciński i niemiecki, z roczną płacą po 300 r. sr.

KORRESPONDENCYA.

List do Wydawcy Tygodnika.

«Literatura nasza poniosła wielką stratę. Dnia 19 Października umarł po krótkiej chorobie chorąży Artylleryi Władysław *Strzelnicki*, we 26 roku życia. Pogrzebiony został z największą, na Tyflis, wspaniałością na górze Sałałakskiej, gdzie się znajduje Katolicki smętarz. Umarł po chrześcijańsku, z największą przytomnością, i prawie do ostatniej chwili zachował mowę Ostatnie wyrazy jego, wyrzeczone do mnie i do Leona Janiszewskiego, były: «*Bądźcie chrześcijanami, a umrzecie tak spokojnie jak ja.*»

«Rękopisma jego znajdują się w mojém ręku, które zamierzam ogłosić drukiem, a za uzbierane pieniądze wznieść pomnik na jego mogile.

«Upraszam Pana ogłosić w Tygodniku o tym smutnym dla nas wypadku. Gazeta tutejsza *Kaukaz* już zawiadomiła o tém Rossyjską publiczność. Mam zaszczyt, i t. d.

T. Łada-Zabłocki.

Tyflis, 27 Października.

(Udzielono.) «Odebrano tu w Petersburgu edycyą dwóch nowych utworów P. Każyńskiego, wydanych w Wiedniu; są to kompozycye fortepianowe *concertonts*, Fantazye w guście salonowym. Wydawca, P. Muller, donosi, że sztuki te używają wielkiej wziętości w Wiedniu. Tenże nakładca ma pod prassą Kwartet P. Każyńskiego na fortepiano, skrzypce, alt i bass, oraz jegoż 1-szy koncert na fortepiano z orkestrą.

«Dwie pomienione sztuki pełne są melodyi, prawdziwego czucia i odznaczają się szczególniej oryginalną świeżością motywów. Exomplarze ich są już posłane do Wilna, do składów PP. Zawadzkiego i Glucksberga.» *R. K.*

KRÓLESTWO POLSKIE.

Warszawa, 17 Listopada.

Najjaśniejszy Pan, na przedstawienie JO. Xięcia Namiestnika Królestwa Polskiego, najmiłościwiej nadać raczył Panu Antoniemu Gautier, Referendarzowi Stanu, Szefowi Biura w Wydziałach po byłej Komissji Rządowej Wojny pozostałych, tytuł Radcy Stanu.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

ANGLIJA. *Londyn, 12 Listopada.* Wielka liczba oficerów armii i floty została podwyższona w stopniach i spis ich ogłoszony w gazecie urzędowej.

— Nowiny z Irlandyi są nieco mniej smutne, lubo znowu po wielu miejscowościach przyszło do rozruchów z powodu panującego niedostatku żywności.

— Wiadomości z New York, po 22 Października, donoszą o nowych korzyściach, odniesionych przez wojska Stanów Zjednoczonych nad wojskiem Mexykańskiém.

— Gazety stronnictwa Whig i *Times* z d. 10 b. m. zawierają jadowite artykuły przeciw lordowi Brougham, który, będąc w tej chwili w Paryżu, z powodu nieznajdowania się Posła lorda Normanby na posłuchaniu powinszowania u Dworu, napisał do Króla Ludwika Filippa list z powinszowaniem małżeństwa Xięcia de Montpensier. Gazety te zarzucają Lordowi Brougham, że się dał uwieść przez Dwór Francuzki, który chce zjednać w nim dla siebie obrońcę w Izbie Lordów. *Standard* przyjął na się obronę szlachetnego barona.

— Pismo peryodyczne *Frazer's Magazine* w ostatnim numerze zawiera artykuł wielkiego znaczenia. Daje się zeń postrzegać że stronnictwo tak zwanych protekcyonistów, to jest obstające za dawnemi opłatami celnemi od zboża, chciałoby się znowu zbliżyć z sirem Robertem Peel, dając do zrozumienia, że jeżeli zacny Baronet znowu zostanie Ministrem, będzie miał torysów za sobą. Protekcyoniści przekonali się, że sam tylko sir Rob. Peel może rządzić krajem z dostatecznemi rękojmiami i że reforma którą w systemacie celnym wprowadził nie miała nic dowolnego, lecz była wymuszona niezbędnie przez moc okoliczności.

— Z kilku gazet i z podań urzędowych okazuje się, że podnoszenie się cen pszenicy w Anglii, skutkiem którego wielkie dostawy tego zboża zostały dokonane, było tylko sztuczném; że zbiór tegoroczny pszenicy był wcale zaspokajający i że w magazynach na początku bieżącej pory roku znajdowało się przeszło 3 miljony kwarterów zboża i 2 miljony kwintałów mąki. Ztąd spodziewają się że wielkie ilości pszenicy będą wywiezione z Anglii do innych krajów.

— Twierdzą za rzecz pewną, że Xiążę Ludwik Bonaparte w prędce ma zawrzeć śluby małżeńskie z Miss Coutts Burdett, sławną ze swych bogactw. Wiadomo że ta panna

wnuczka znanego członka Parlamentu sira Francis Burdett, była przysposobiona za córkę przez Xiężnę de St. Albans, która, umierając przed pięciu laty, zostawiła swemu małżonkowi, 10,000 funtów sterlingów dochodu, a całą fortunę, wynoszącą 1,200,000 funtów, (30 miljonów franków) zapisała swej przysposobionej córce. Nadto Panna Coutts odziedziczyła znaczny spadek po krewnych i przysporzyła niemało tej fortuny, jako głowa jednego z pierwszych domów bankowych Londyńskich.

— Sir Th. Wilde, nowy Lord Sędzia Naczelny, (Lord-Chief Justice) Najwyższego Trybunału Cywilnego (Common pleas) i Prezes nowego biura dróg żelaznych mianowani zostali Członkami Rady Tajnej.

— Gazeta *Sun* nagania środek świeżo przyjęty przez Rząd dla uzbrojenia większej liczby okrętów wojennych, bez pomnożenia kadrów marynarki. Skutkiem tego każdy okręt pierwszej klassy straci po jednym lejtnancie i po 50 ludzi.

— Taż gazeta zwraca uwagę Rządu ku wyprawie zamierzanej przez Francyą na Madagaskar. Wyspa ta, mówi *Sun*, powinna zostać *malgaską* jak jest, albo angielską, ale nigdy francuzką.

— W tej chwili biją nową złotą monetę w mennicy Londyńskiej, wartości 5 gwinej czyli soverenów. Jest ona wielkości talara 5 frankowego; na jednej stronie ma wizerunek Królowej Wiktoryi I, w pwpiersiu i w profilu, na drugiej, Jej Królewska Mość jest wyobrażona w postawie stojącej, tuż przy *Lwie-Stróżu* (the guardian lion) Anglii, ma na głowie koronę a w prawej ręce berło. Dokoła napis: *Dirigit Deus gressus meos* (Bóg krokami mojemi kieruje). P. William Wynn, Członek Akademii Kunsztów w Londynie, jest twórcą stępla tej monety, najpiękniejszej może ze wszystkich dotąd znanych.

— Uniwersytet Oxfordzki obchodził 4 b. m. trzechsetną rocznicę swego założenia, albowiem 4 Listopada 1546 r. Król Henryk VIII udzielił swemu Ministrowi, sławnemu Wolsey, patent na założenie tej Głównej Szkoły, która odtąd tyle się wsławiła.

— Następny jest wiek znakomitszych mężów Stanu Angielskich: Lord Wellington ma lat 77, lord Lyndhurst 74, Daniel O'Connell 72, Joseph Hume 70, lord Brougham 67, sir Robert Peel 58, Xiążę Devonshire 56, sir J. Graham 55, Doktor Bowring 53, Xiążę Richmond 53, lord Stanley 46, hrabia Grey, lord Morpeth i lord George Bentinck, mają po lat 44.

— Podług ostatnich doniesień z zachodniego wybrzeża Australii, odkryto tam kopalnią węgla ziemnego w okręgu Murray i nowy port, który ma być nazwany *Gladstone*, przedstawujący wyborną przystań dla największych okrętów. Jest on położony bardzo blisko od punktu gdzie ma być zbudowane miasto Buckingham, a o półtory godziny na Północo-wschod od portu Peel.

Londyn, 13 Listopada. W *Globe* umieszczono list z Paryża, w którym godne uwagi są następne wyrazy: «Mówią że Ludwik Filipp pisał znowu list do Królowej Wiktoryi, prosząc ją usilnie, iżby z większą wyrozumiałością sądziła jego postępowanie w ostatnich okolicznościach, ale Królowa tak jest zagniewana, że nie przyjmuje żadnych apologij tego rodzaju. Ze swojej też strony Ludwik Filipp nie chce słyszec o zrzeczeniu się przez Infantę praw do Tronu Hiszpańskiego. Bez tego niemasz szczerego pojednania. Wszakże P. Guizot jest nadzwyczaj uprzejmy z lordem Normanby w kwestyi Portugalskiej, lecz to do niczego nie prowadzi, albowiem nie zdoła wskrzesić raz wygasłej ufności. Małżeństwo Xięcia de Bordeaux jest dotkliwym ciosem dla Ludwika Filippa, nie można w tém nie widzieć wpływu Cesarza Austryackiego. Nic gorszego nie mogło się zdarzyć Królowi Francuzów w obecnych okolicznościach, gdyż to pokazuje coby uczyniła Austrya, gdyby przyszło do otwartego zerwania stosunków między Angliją i Francyą.

— Oto są mianowania i podwyższenia w armii i flocie, z powodu urodzin Xięcia Wallii. Przytoczymy tu znaczniejsze tylko: W armii: Jenerałowie sir George Nugent, Thomas Grosvenor, Henry William margrabia d'Anglesey mianowani Feldmarszałkami — 13 osób podniesiono do rangi Jenerała Broni — 29, do rangi Jenerał-porucznika, 81 do rangi Jenerał-majora. W artylleryi 8 Jenerał-majorów do rangi Jenerał-porucznika, 14 pułkowników do rangi Jenerał-majora — W inżenjeryi 7 do rangi Jener-porucznika, 6 do rangi Jenerał-majora — W marynarce, sir George Martin Admirał Eskadry białej, mianowany Admirałem floty — P. Filip Stephens, sir Wil. Hotham, sir Ed. Codrington, sir G. Parker, Admirałowie Eskadry białej, Admirałami Eskadry Czerwonej. — Sir Ch. Ogle, P. Dudley Oliver, P. Durey Preston, Max Dobson, sir I. Talbot, J. Gifford, admirałowie Eskadry błękitnej, admirałami Eskadry białej — Admirałami zaś Eskadry błękitnej mianowani Vice-admirałowie Eskadry Czerwonej: H. Rich. Glynn, sir Ed. Hamilton, sir Rob. Laurie, sir Wil. Hall Gage. Opuszczamy tu vice i kontradmirałów.

Ranga Admirału floty odpowiada randze Feldmarszałka, Admirała Eskadry, randze Jererała broni, Vice-admirała randze Jenerał-porucznika, Kontradmirała, randze Jenerał-majora. Nadto te trzy ostatnie rangi poddzielają się podług barwy flag, którą każda z nich ma sobie właściwą, z tych czerwona jest najstarsza, potém idzie biała a nakoniec błękitna.

— Na drodze żelaznej z Birmingham do Derby zdarzył się w tych dniach następny przypadek. Most idący przez tę drogę na rzece Trent był w części zwiedziony dla dania przejścia statkóm, kiedy nań wpadł parowoz w całym rozpędzie. Szczęściem parowoz i tender odczepiły się i spadły do rzeki, wagony zatrzymały się nad przepaścią i podróżni uczuli tylko mocne wstrzęśnienie. Maszynista i opalacz wrzuceni do wody nie odnieśli szwanku, ale konduktor został ciężko skaleczony.

PORTUGALIJA. Wiadomości dochodzące z różnych punktów Portugalii do 4 Listopada są tak między sobą sprze-

czne, że co do samych wypadków niepodobna z nich żadnego stanowczego wyciągnąć wniosku. Podług jednych korrespondencyj Jenerał powstańców hrabia das Antas został rozbity przez wojska Królowej pod Castella Branca, raniony i wzięty w niewolą, a miasto Oporto kapitulowało, podług innych, wojska Królowej wyszedłszy z Chaves dla attakowania Oporto zostały rozbite. Co zaś jest pewnego, to że zawziętość przeciwnych partyj, doszła do najwyższego stopnia exaltaryi; Królowa wydaje wyrok po wyroku, dążące do zagarnienia wszelkiej władzy, Król i Królowa przebiegają codziennie szyki wojska zagrzewając je do męztwa, Król sam kieruje robotami ku obwarowaniu stolicy. Ze swej strony powstańcy niezaniedbnją też żadnych środków; naznaczają premia za dezercyą żołnierzy Królowej; uczniowie Uniwersytetu w Coimbra, należący do najpierwszych rodzin w kraju, uformowali z siebie pułk od 300 dobrze uzbrojonego żołnierza. Wielu znakomitych ludzi jest na stronie powstania. Prócz dawniej wiadomych, wymieniają P. de Vasconcellos, hrabię Taipa, barona de Fornos, i nawet P. Aguiar, który, będąc Pierwszym Ministrem w roku 1842, zniosł klasztory w Portugalii.

Tymczasem obu stronom schodzi zupełnie na pieniądzach i obie muszą się uciekać do środków gwałtownych rekwizycyi i kontrybucyi; anarchia doszła do najwyższego stopnia.

— Oto co czytamy w jednej korrespondencyi Angielskiej: «Jeżeli obca zbrojna siła nie przyjdzie w pomoc Królowej, nieupłynie dni dziesięciu i Marya da Gloria będzie musiała abdykować.

«Owoż wdanie się obce jest niepodobnem, bo Gabinet Angielski wzręcz oświadczył, że jeżeli czterech *żołnierzy* hiszpańskich przejdzie granicę, Anglija będzie to uważała za wypowiedzenie jej wojny. Lord Palmerston, na mocy traktatu poczwórnego przymierza sądzi, że wojna domowa Portugalska nie powinna skończyć się inaczej, jak przez zwycięztwo większości narodu i przez zadość uczynienie jej woli, dowiedzionej przewagą jednego stronnictwa nad drugiem, o własnych środkach, bez żadnego obcego wpływu, któryby mógł posłużyć jedynie do sparaliżowania tej woli. Obecność eskadry Angielskiej przed Lizboną jest mianowicie potrzebna dla zapobieżenia obcemu wdaniu się. Królowa udawała się już do Admirała Parker, iżby dopomógł do blokowania Oporto; wódz ten odpowiedział, że przełoży to wezwanie Rządowi, ale się nie spodziewa otrzymać na to pozwolenia, któreby przeciwném było dotychczasowym jego instrukcyom i traktatowi poczwórnego przymierza. To wszystko czyni, że eskadra Angielska jest raczej pomocą niż przeszkodą dla powstania.

Lizbona, 4 Listopada. Marszałek Saldanha mianowany został Namiestnikiem Królowej w prowincyach północnych, na miejsce Xięcia Terceiry, dotąd jeńca rokoszan.—Hrabia Das Antas zawsze jeszcze był w Leiria, o 26 lieues od stolicy.

FRANCYA. *Paryż, 13 Listopada.* 9 bieżącego miesiąca Minister Spraw Zagranicznych i Sprawujący interesa Rossyi wymienili wzajemne ratyfikacye traktatu handlu i żeglugi, zawartego świeżo między Francyą i Rossyą.

Z tej okoliczności N. Cesarz Jmć Rossyjski nadał baronowi de Barante, Posłowi w Petersburgu, order Św. Alexandra Newskiego, a Król Ludwik Filipp, Sprawującemu interesa Rossyi P. *Kisielew*, gwiazdę Wielkiego Urzędnika Legii Honorowej.

— 7000 młodych żołnierzy, pozostałych jeszcze do rozrządzenia z klassy 1845 roku, powołani są do czynnej służby.

— Donoszą z Tulonu, z dnia 8 b. m.

«Bey Tunisu, który przybył dziś do naszego portu, odbędzie kwarantanę 5-dniową na swoim okręcie lub w łazarecie.

«Orszak Beya składa się z jego szwagra kawalera Raffo, z Ministrów Skarbu i Wojny, sekretarza, lekarza, trzech adjutantów, dwunastu służących i 35 muzykantów.»

— Gazeta *la Semaine* twierdzi za rzecz pewną, że Król Belgów Leopold, w Saint Cloud, w salonie własnego teścia swego Ludwika Filippa, głośno oświadczył zdanie, że małżeństwo Xięcia de Montpensier jest naruszeniem traktatu Utrechtskiego. Temu to oświadczeniu przypisują oziębłość która zachodzi w tej chwili między teściem i zięciem.

— Piszą z Tulle, w Depart. Corrèze:

«Na miejscu, które nieopodal od Tulle zajmowało dawne miasto Tintignac, czyniono rozkopywania, których wypadek przewyższył wszystko co sobie obiecywano. Znaleziono całe miasto Rzymskie ze świątyniami, arenami, łaźniami, piękną kollekcyą medalów Cesarzów Rzymskich i innych znakomitych ludzi, mnóstwo sprzętów i naczyń domowych i t. d. Odkryto fontannę która opatrywała jednę część miasta wodą i dostarczała jej do łaźni publicznych; władza miejscowa zarządziła już odkopanie areny, która zajmowała powierzchnią od 17 blisko arów.»

«Jakim sposobem to miasto, które zapewne nie było, jak Pompeja i Herculanum, zalane lawą lub zasypane wulkanicznym popiołem, pozostało przez tyle wieków nieznaném? jest to zagadka, którą umiejętne poszukiwania nie omieszkają wyjaśnić.

— *Echo Français* donosi, że Hrabia de Chambord, (Xiążę de Bordeaux,) z okoliczności swego małżeństwa, przysłał na ręce Margrabi de Pastoret 20,000 franków dla ubogich Paryskich. Podług tejże gazety Xiążę de Lévis, umocowany Hrabi de Chambord, przybył 3 Listopada do Modeny, a 5 tegoż m. prosił urzędowie o rękę Xiężniczki Modeńskiej. Małżeństwo przez umocowanie musiało zostać zawarte 7 Listopada, a 9 Xiężniczka miała odjechać do Zamku Frohsdorff.

— Donoszą że od przyszłego miesiąca *Messager*, gazeta pół-urzędowa wieczorna, własność Ministerstwa, przestanie

wychodzić i wiadomości przez nię ogłaszane będą odtąd umieszczane w Monitorze.

— Całkowita liczba okrętów wojennych i kupieckich zatopionych, wyrzuconych na brzeg lub ciężko uszkodzonych w ostatnim huraganie który nawiedził Hawanę, wynosi ogromną cyfrę 87; takowa poddziela się następnie pod względem ich pochodzenia: hiszpańskich 30, rosyjskich 2, Bremeński 1, Duńskich 4, Hollenderski 1, Francuzskich 4, Brezylski 1, Angielskich 9, Połnocno-amerykańskich 10, okrętów wojennych Francuzkich 3, Hiszpańskich 13.

Paryż, 14 Listopada. Jeden z Szambelanów Maryi Krystyny przybył tu jak sądzą dla urządzenia apartamentów w jej hotelu de Courcelles, gdzie Królowa ma wkrótce zamieszkać.

— Wyrokiem Królewskim z d. 9 b. m. w Fakultecie Nauk Paryskim utworzone zostały dwie nowe katedry: Wyższej Geometryi i Astronomii matematycznej czyli Mechaniki Niebieskiej. Na pierwszą, mianowany Professorem P. Chasles, Professor Szkoły Politechnicznej, a na drugą P. Leverrier, Członek Instytutu, wynalazca nowej planety.

HISZPANIJA. Korrespondencye Gazety Powszechnej Pruskiej zawierają co następuje: «Mimo to że zebranie się nowych Kortezów naznaczone jest na 25 Grudnia, nie określono właściwie epoki nowych wyborów. Jest to podstęp wojenny Gabinetu, który tym sposobem łatwiej może czynić przygotowania do zapewnienia sobie większości na wyborach. Jedyne osoby których interesa są ściśle związane z istnieniem obecnego Gabinetu, są Królowa Marya Krystyna i Poseł Francuzki, którzy szczególnego w ostatnich czasach nabrali wpływu nad młodą Królową Izabellą. To tłumaczy też dla czego te dwie osoby są równie nienawidziane jak Ministrowie. Wszystkie klassy ludności, lubo z rozmaitych pobudek, sarkają głośno na ten wpływ Królowej Matki i Posła zagranicznego. Ale najwięcej jenerał Narvaez, niegdyś tak posłuszny woli Maryi Krystyny, powstaje dziś na kuratelę, którą ta rozciąga na swą Córkę przy pomocy hrabi Bresson. Król zdaje się trzymać na uboczu, od wszelkich spraw daleko, ale wiadomo, że jego doradzcami są najwięksi nieprzyjaciele teraźniejszego Gabinetu.

«W tych dniach, po długiej rozmowie z Posłem Francuzkim, Marya Krystyna nagle przybyła do pałacu i ze łzami opowiedziała Królowej swej córce, że jest przedmiotem obelg i prześladowania ze strony Narvaeza i jego stronników, że nawet życie jej nie jest bezpieczne. Domogała się wygnania jenerałów Narvaez, Serrano, Cordova, Concha, Cotoner i Ros de Olano. Królowa Izabbella posłała po P. Isturitz, Pierwszego Ministra, i kazała przygotować wyroki wygnania. P. Isturitz zawiozł ten rozkaz Panu Sanz, Ministrowi Wojny, od którego ci jenerałowie zależą, lecz ten, zamiast wykonania rozkazu, podał się do dymisyi.

»Przełożono natenczas Królowej, że rozwiąznie Gabinetu przez tę dymisyą, miałoby skutkiem niezwłoczne wygnanie Maryi Krystyny i uwięzienie Xięcia de Rianzarès, jej małżonka. Królowa, z porady Posła Francuzkiego, ustąpiła konieczności i Gabinet utrzymał się.»

— Inne korrespondencye donoszą, że P. Isturitz miał pokilkakroć żwawą sprzeczkę z Królową Maryą Krystyną, w skutku której oświadczył, że jeżeli Królowa ta pozostanie w Madrycie, Ministrowie usuną się w massie. Mówią że po takiém oświadczeniu Poseł francuzki prosił Królowę-Matkę iżby wyjechała do Francyi.

— Podług listów ogłoszonych w *la Presse* banda Karlistów ukazała się w górnej Katalonii pod wodzą pułkownika Caballeria, więcej znanego pod nazwiskiem Muchacho. Zkąd inąd zapewniają, że Pretendent do tronu Hiszpańskiego hrabia de Montemolin zdołał zeciągnąć pożyczkę od 3,000,000 franków i część jej użył na zakupienie 8,000 karabinów, które już są wysłane z Liverpool do Gibraltaru.

RZYM, *2 Listopada.* Ustawiczne deszcze tak powiększyły wody Tybru że rzeka ta wystąpiła z brzegów i zalała część niższą Rzymu, nadewszystko od strony Panteonu.

— Amnestya zaczyna już przynosić najlepsze skutki. Sławny herszt spisku w Rimini, P. Renzi przybył tu dla ostrzeżenia Rządu o nowokniującym się w innych częściach kraju spisku przez dawnych jego towarzyszy.

— J. S. Papież udzielił przywilej Xięciu Altieri na drogę żelazną z Rzymu do Albano.

BELGIJA. *Bruxella, 11 Listopada.* Wczora Król zagaił osobiście nowe posiedzenie Izb Prawodawczych. W mowie swej Król Jmć oznajmił, że Belgija ze wszystkiemi Mocarstwami obcemi zostaje w stosunkach najbardziej przyjaźnych.

AMERYKA. Choroba kartofli szerząca się w Ameryce w takiż sposób jak w Europie, obudziła życzenie poszukiwania kartofli dziko rosnących, aby z nich odnowić nasienie; atoli dotąd próżne były usiłowania w tej mierze. Tymczasem geolog niemiecki Gesner wynalazł w Sierpniu roku bieżącego na wyspach Xięcia Edwarda (w posiadłościach angielskich w Ameryce Północnej, w zatoce Newfoundlandzkiej) dwa gatunki roślin mącznych głąbiastych, które, o ile je dotąd poznał, tyle obiecują co i kartofle dzikie, które Sir W. Raleigh przywiózł najpierwej z Wirginji do Irlandji, i z których nasze kartofle pochodzą.

Pierwszy z tych gatunków dnia 3 Sierpnia postrzeżony ma u miejscowych Indjan nazwę *Musquasete* i znajduje się najobficiej w zatoce *Richmond.* Głąbie tej rośliny całkiem dojrzałe, znalazł pan Gesner w lesie (drzewa twardego) na cal w ziemi, pokrytej warstwą zgniłego liścia; miejsce to było ocienione, jednak ziemia była dobrze ogrzaną. W ogóle głąbie tej rośliny nie są większe od czereśni atoli trafiają się pojedyncze znacznie większe. Wyglądają one zupełnie jak zwyczajne kartofle i mają także tak zwane oczka; skórka ich jasno-brunatna, wewnątrz są zupełnie białe i mają smak i zapach naszych kartofli. Zawierają w sobie wiele krochmalu, są bardzo pożywne i stanowią ulubioną żywność Indjanów, od których też pan Gesner do-

wiedział się, że łatwo przechowywać się dają. Łodyg tej rośliny nie widział ten geolog w zielonym stanie, gdyż wtedy, gdy je odkrył, (dnia 3 Sierpnia), były już powiędłe.

Drugi gatunek dzikich głąbi rośliny mączastej znalazł p. Gesner dnia 12 Sierpnia na rozmaitych wyspach zatoki *Richmond*, najczęściej od spodu pagórków piaszczystych, przez laguny na wybrzeżu morskim utworzonych, w których to miejscach służy tej roślinie za pognój zgniła trawa morska i ślimaki. Łodyga jej podobna jest do pręta małej macicy winnej, a liść do kartoflanego; głąbie są w ziemi w głębokości dwóch cali, kształtu owalnego, koloru ciemnobrunatnego; są suche, mączyste i bardzo pożywne, smaku przyjemnego, jednakże nietyle, jak wyżej opisane głąbie rośliny *Musquasete*.

Czy obadwa lub jeden z podanych tu gatunków roślin głąbiastych są owemi długo szukanemi dzikiemi kertoflami? należałoby towarzystwom agronomicznym przekonać się, i do tego celu postarać się od pana Gesnera o nasienie aby z niem doświaoczenia odbyć. Nie masz wątpliwości, iż te głąbie przy starannej uprawie doszłyby znaczniejszej wielkości i plenności, jak to we wszelkich podobnych razach z doświadczenia wiadomo. Klima wysp Xięcia Edwarda (46 północnej szerokości) nie zdaje się aby niedawało nadziei, iż i u nas roślina ta uprawiaćby się nie dała.

Na zakończenie należy dodać, że pan Gesner zamierza, tych głąbiów posłać na próbę towarzystwom agronomiznym w Anglji, i że także za staraniem tegoż geologa niektórzy właściciele ziemscy na wyspach Xęcia Edwarda zajmą się próbami uprawy tych roślin. *(Gaz. Warsz.)*

MEXYK. 14 Września Santa Anna przybył do Mexico, odmówił ofiarowanej mu Dyktatury, i zebrawszy 1,500 jazdy, 1,000 piechoty i 6 dział, wyruszył z temi siłami naprzeciw jenerała Taylor. Po drodze przyłączą się inne oddziały, tak iż armija jego wyniesie do 7,000 ludzi. Odmówienie dyktatury jest dobrze napisane, pełne fraz tchnących wzniosłym patryotyzmem, ale tym słowom mało kto wierzy. Mniemają że Santa Anna zawarł tajemnie traktat ze Stanami Zjednoczonemi i że się ułoży, jak wojska się zejdą. Duchowieństwo Mexykańskie, trapione kontrybucyami, sprzyja Rządowi Stanów, od którego spodziewa się tolerancyi i spokojności.

— Do Kingston, stolicy Jamaiki, przybył z Chagres statek parowy *Forth*, który przywiózł wiadomości z Oceanu Spokojnego. Flaga Stanów Zjednoczonych wywieszona została w Mont-rey 7 Lipca, 9 tegoż miesiąca w San Francisco, Sonora i Bodega, a w kilka dni poźniej na twierdzy Sonter nad rzekę Sacramento; 12 Lipca flaga takaż dostarczona została przez cudzoziemców, mianowicie anglików i amerykanów w San José, a 16 missya San Juan, w bliskości Monterey odebrała załogę. 26 Lipca korwetta *Cyane* powiozła bataljon wojska do San Diego dla zajęcia tego portu i odcięcia odwrotu jenerałowi Castro, wodzowi naczelnemu w górnej Kalifornii, 29 Lipca cała górna Kalifornija była już w spokojném posiadaniu Stanów Zjednoczonych ku wielkiej radości mieszkańców, oddawna upragnionych stałego i silnego Rządu.

NAJPOZNIEJSZE WIADOMOŚCI.

PRUSSY. *Berlin 20 Listopada.* Gazeta Powszechna Pruska ogłasza w części urzędowej dzisiejszego numeru swojego Proklamacyą N. Cesarza Jmci Austryackiego z dnia 11 Listopada, obwieszczającą, że przez konwencyą zawartą w Wiedniu 6 Listopada między trzema Mocarstwami Opiekuńczemi Rzeczypospolitej Krakowskiej, zniesiony został traktat uchwalony pomiędzy niemi 3 Maja 1815 roku a przywrócony stan rzeczy taki, jaki istniał przed zawarcim pokoju 14 Pazdziernika 1809 roku, i że skutkiem tego Jego Cesarsko Królewska Apostolska Mość bierze na powrot w posiadanie pomienione miasto z jego okręgiem.

Następuje proklamacya Feidmarszałka-lejtnanta hrabi de Castiglioni, podająca do powszechnej wiadomości, powyższą proklamacyą Cesarską.

LONDYN, *14 Listopadu.* Gazeta *Morning Post* zaprzecza wiadomości o małżeństwie Ludwika Bonaparte z panną Coutts Burdett.

PARYŻ, *15 Listopvda.* Marszałek Soult, Xiążę Dalmacyi, przybył wczora do Paryża.—Marszałek Bugeaud, przybył do Algeru 5 b. m.

HISZPANIJA. Listy z Madrytu z d. 10 Listopada donoszą, że hrabia de Thomar, (Costa Cabral) mianowany został Posłem Portugalskim w Madrycie. — Gazeta jedna twierdzi, że znany wódz Karlistowski Tristany, pojmany został przez straż celną hiszpańską i rozstrzelany.

PORTUGALIJA. Odebrano w Londynie listy z Lizbony po 8 Listopada. 7 tegoż m. Marszałek Saldanha, mianowany przez Królowę Xięciem, wyszedł ze stolicy na czele 3,500 ludzi i 12 dział ku Cadaval, gdzie oddział powstańców obrał pozycyą. W tymże czasie przed Evora, zajętą przez rokoszan, stał jenerał Schwalbach i gotował się do jej bombardowanio.

SZWECYA. Umarł w Wexio, mając 84 lat, najsławniejszy poeta Szwedzki, autor *Frithiofs Saga*, biskup Tegner. Mówią że zostawił wiele rękopisów.

(Journ. de S. P. Psz. Poln R. I.)

Pozwala się drukować. St.-Petersburg, 14 Listopada 1846 roku. *Ignacy Iwanowski, Cenzor.*
W DRUKARNI WOJENNEJ.